

Forfatteren indrømmer selv et Sted, at Materialet er af en egen »kantet« Beskaffenhed, som ikke tillader Behandling efter almindeligere Synspunkter. Nægtes kan det heller ikke, at det stærkt brudstykkeagtige Materiale med dets utallige Enkelt-heder i betydelig Grad er kommet til at tynde Fremstillingen; man savner sammenfattende Oversigter over de indvundne Resultater. Men Forfatteren har Krav paa Beundring for den Grundighed og sejge Taalmodighed, han har udvist ved Indsamlingen, Prøvelsen og Behandlingen af disse mange spredte Brudstykker. Som Bogen hviler paa en solid Grundvold af Dokumenter, giver den værdifulde Bidrag til svensk Kirkehistorie i Senmiddelalderen og — paa Grund af de beslægtede Forhold — ogsaa til dansk Kirkehistorie. Tilmed virker den som et vægtigt Vidnesbyrd om Værdien af de senere Aars Undersøgelser i Vatikankerarkivet.

Bjørn Kornerup.

Alfred Sterns *Geschichte Europas seit den Verträgen von 1815 bis zum Frankfurter Frieden von 1871* er nu blevet afsluttet med Bind X. Takket være Forfatterens Stilling i et neutralt Land, hvorved det har været ham muligt at fortsætte Arbejdet under Krigen, er dette Værk, hvis første Bind udkom for over 30 Aar siden, ikke som saa mange af den Slags Kæmpearbejder fra Enkeltmands Haand forblevet en Torso. Trods de mellemliggende Begivenheder er de sidste Bind stadig præget af samme ærlige Stræben efter en fordømsfri Bedømmelse som de første, og kun faa Sætninger leder Tanken hen paa, at dette er skrevet efter Krigen. At Adgangen til Arkiverne efter Krigen er blevet aabnet i en Udstrækning, som Forfatteren ikke havde tænkt sig Muligheden af, da Planen blev lagt, er kommet Værket til Gode. Det er navnlig Arkiverne i Wien og Berlin, der paa denne Maade har kunnet udnyttes i de to sidste Bind. Som et enkelt Eksempel, af Interesse ogsaa for dansk Historie, kan nævnes Protokollen over Konseils møderne i det prøjsiske Statsministerium, der gengives i Uddrag for Tiden 2. Jan.—3. Febr. 1864. Nordens Historie berøres i de tre Bind, der er udkommet, siden Værket sidste Gang har været Genstand for Omtale i Historisk Tidsskrift, saa godt som kun i Anledning af det slesvig-holstenske Spørgsmaal, hvor Professor Stern i udstrakt Grad har benyttet de nyeste Publikationer paa Dansk. Halls Udenrigspolitik har det aabenbart været Forfatteren meget vanskeligt at forstaa.

Sterns *Geschichte Europas* er vel nu utvivlsomt den ledigste Fremstilling, vi har af Europas Historie i dette Tidsrum. Forfatteren har formaaet at give en overvældende Mængde positivt

Stof — og deriblandt meget nyt Stof — paa en forholdsvis snæver Plads, uden at Linjerne brydes. Som en mønstergyldig Behandling i saa Henseende kan nævnes Kapitlet om Hohenzoller-Kandidaturen og Udbrudet af Krigen i 1870, der samtidig er saa uhildet som næppe nogen tidligere Behandling i tysk eller fransk Litteratur; med Rette træder Emser-Depechen noget tilbage fra den altfor dominerende Rolle, der som oftest — fra begge Sider — har været den tildelt som Aarsag til Krigens Udbrud.

Peder Hansen.

Keith Feiling: *A History of the Tory Party 1640—1714* er en stor Bog paa ca. 500 Sider og en overordentlig grundig Studie, der bringer en Mængde tildels meget detaillerede Oplysninger vedrørende engelsk Politik i det Tidsrum, den omhandler.

Hvad der berettes om Tiden før 1660, er at betragte som Indledning til det følgende. Det smukkeste Kapitel ikke blot i denne Indledning, men i hele Bogen, er Kapitlet om »Kavalererne«, der har Forfatterens Hjerte. Han maler i livlige Farver og med Anvendelse af mange poetiske Citater deres Renæssancekultur, deres undertiden sværmeriske Kongetroskab, deres højkirkelige Kristendom. Den samme Sympati har Forfatteren ikke vist overfor det Parti, hvis bugtede Vej han omhyggelig følger gennem de Hof- og Parlamentsintriger, der blomstrede i Tiden baade før og efter Revolutionen i 1688. Der vil i denne Fremstilling være meget nyt at finde, ikke mindst angaaende de enkelte førende Personligheder som Clarendon, Danby og ganske særlig Bolingbrokes Samtidige og Rival Harley (Jarlen af Oxford). Clarendon skal ses som den egentlige Grundlægger af hele den ældre Torypolitik, hvis Tid var forbi med hans Datterdatters Dronning Annas Død i 1714; Harley fremstilles som den, der først i Praksis søgte, omend famlende, at gaa frem efter den tillempede Tory-Tanke, som Bolingbroke senere udviklede teoretisk, og som kunde blive det brugbare Grundlag for det nye Tory-Parti, der udviklede sig fra Midten af det 18 Aarhundrede.

Hvad er »Tory-Tanken« i sin Kerne? Det er Tanken om naturlig Autoritet, om Statsmagts Hellighed og om den organiske Enhed af Konge og Folk. Det er — saaledes lyder den sidste Bemærkning i Mr. Feilings Bog — intet mindre end det halve af Menneskets Natur.

Det kan ikke nægtes, at der er noget vist abstrakt — man tør maaske sige noget for udpræget engelsk-akademisk — over denne Bog i baade Form og Tankegang. Modsætningen mellem Toryer og Whigger betragtes helt som en politisk og